Załącznik do Aneksu nr 1/23 z dnia 04.04 2023 r.

Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy w Krakowie (IZ PIB)
Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt w Warszawie (KCHZ)

Procedury oraz tryb sporządzania i obiegu dokumentów związanych z realizacją programów ochrony zasobów genetycznych pszczół rasy środkowoeuropejskiej linii: Asta, Augustowska, Kampinoska, Północna oraz rasy kraińskiej linii Dobra

I. Koordynacja i nadzór nad realizacją programów ochrony.

1. Za koordynację i realizację programów ochrony zasobów genetycznych pszczół odpowiedzialny jest Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy, zwany dalej IZ PIB. Koordynację sprawuje koordynator ds. ochrony zasobów genetycznych pszczół, zwany dalej koordynatorem IZ PIB, upoważniony przez Dyrektora IZ PIB.
2. Zasady uczestnictwa w programie ochrony pszczelarzy utrzymujących stada zachowawcze (wiodące i współpracujące) określa umowa zawarta pomiędzy właścicielem pasieki, a IZ PIB. Umowa zawierana jest na czas nieokreślony.
3. Włączanie nowych stad zachowawczych do programu ochrony odbywa się na wniosek właściciela pasieki, złożony do IZ PIB za pośrednictwem podmiotu utrzymującego stado zachowawcze wiodące danej linii. Wniosek jest poświadczany przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt (zwane dalej KCHZ), prowadzące księgi hodowlane, ocenę wartości użytkowej i ocenę genetyczną pszczół, w zakresie prawidłowości pochodzenia matek pszczelich zgłaszanych do uczestnictwa w programie oraz poddania ww. matek ocenie.
4. Do programu ochrony w danym roku kalendarzowym mogą zostać włączone stada zgłoszone i objęte oceną w terminie najpóźniej do ***31 marca***; stada zgłoszone po tym terminie będą mogły być włączone do programu w następnym roku kalendarzowym.
5. Kwalifikacja matek pszczelich w stadach zachowawczych do udziału w programie ochrony dokonywana jest przez koordynatora IZ PIB na podstawie wykazów matek pszczelich, sporządzonych przez KCHZ w oparciu o identyfikację matek pszczelich poddawanych ocenie stacjonarnej, wpisanych lub zakwalifikowanych do wpisu do ksiąg hodowlanych oraz innych matek pszczelich przeznaczonych do realizacji programu hodowlanego, przeprowadzoną do dnia 31 lipca. Koordynator IZ PIB dokonuje kwalifikacji po otrzymaniu wszystkich wykazów danej linii.

II. Prowadzenie oceny wartości użytkowej i oceny genetycznej.

1. Ocena wartości użytkowej i ocena genetyczna pszczół oraz wpisy do ksiąg dla linii hodowlanych pszczół prowadzone są przez pracowników Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt, zwanych dalej pracownikami KCHZ.
2. Ocena stacjonarna w stadach zachowawczych prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi przepisami i obejmuje cechy określone w programach hodowlanych pszczół poszczególnych linii hodowlanych.
3. Dokumenty dotyczące oceny wartości użytkowej i oceny genetycznej przechowywane są w aktach KCHZ oraz podmiotu utrzymującego stado wiodące.

III. Przeglądy pasiek stad zachowawczych.

1. W pasiekach stad zachowawczych (wiodących i współpracujących) objętych programami ochrony zasobów genetycznych pszczół są prowadzone przeglądy przez pracowników KCHZ, może w nich uczestniczyć pracownik IZ PIB.
2. Przeglądy są przeprowadzane i dokumentowane zgodnie z Zasadami prowadzenia stacjonarnej oceny wartości użytkowej i oceny genetycznej pszczół oraz sposobem identyfikacji matek pszczelich objętych programem hodowlanym z możliwością rozszerzenia ich zakresu zgodnie z programami ochrony zasobów genetycznych pszczół – w przypadku obecności koordynatora IZ PIB.
3. Pracownik KCHZ przeprowadza przeglądy każdego stada zachowawczego w celu:
   a) identyfikacji matek pszczelich, w tym przeznaczonych do oceny stacjonarnej, wpisanych do ksiąg hodowlanych i zakwalifikowanych do wpisu do ksiąg, stanowiącej podstawę do kwalifikowania matek pszczelich jako materiału matecznego i ojcowskiego w terminie do dnia 31 lipca,
   b) lustracji rodzin pszczelich oraz sprawdzenia dokumentacji dotyczącej matek pszczelich poddawanych ocenie stacjonarnej,
   c) stwierdzony stan jest dokumentowany wykazem matek pszczelich (wzór - załącznik nr 1). Przeznaczenie matek pszczelich (jako mateczne/ojcowskie/przeznaczone do oceny stacjonarnej) w ww. wykazie jest określane w oparciu o zapisy programów ochrony zasobów genetycznych pszczół poszczególnych linii hodowlanych.
4. Po przeprowadzonej identyfikacji pracownik KCHZ sporządza **w dwóch egzemplarzach** wykazy matek pszczelich (wzór - załącznik nr 1) i przekazuje niezwłocznie do stada wiodącego. Stado wiodące przesyła ww. wykazy do IZ PIB w nieprzekraczalnym terminie do ***31 sierpnia***, w celu dokonania kwalifikacji matek do udziału w programie ochrony. Po dokonaniu kwalifikacji koordynator IZ PIB wystawia zaświadczenia o realizacji programu ochrony zasobów genetycznych i przesyła je za pośrednictwem stada wiodącego do stad zachowawczych, wraz z jednym egzemplarzem wykazu matek pszczelich z potwierdzoną kwalifikacją do programu ochrony.

IV. Przeglądy pasiek w rejonach hodowli zachowawczej.

Realizacja programów ochrony dla linii M Augustowska, M Kampinoska oraz car Dobra opiera się na nadzorze stada wiodącego nad podmiotami utrzymującymi pasieki w rejonach hodowli zachowawczej na terenach naturalnego występowania pszczół tych linii. W przeglądach pasiek prowadzonych przez pracowników podmiotów utrzymujących stada zachowawcze wiodące mogą brać udział pracownicy KCHZ oraz koordynator IZ PIB.

1. Strefa centralna rejonu hodowli zachowawczej pszczół augustowskich:
   a) podmiot utrzymujący pasiekę w strefie centralnej rejonu hodowli zachowawczej pszczół augustowskich sporządza oświadczenie o stanie zazimowania pasieki na dzień 1 września danego roku, według wzoru podanego w załączniku nr 2,
   b) podmiot utrzymujący stado zachowawcze wiodące linii M Augustowska przeprowadza w okresie ***od 1 do 30 września*** danego roku przeglądy pasiek w strefie centralnej w celu stwierdzenia stanu rodzin pszczelich na dzień 1 września i jego zgodności z oświadczeniem, o którym mowa w punkcie a). Kopie oświadczeń przechowywane są w aktach podmiotu utrzymującego stado wiodące,

c) oświadczenia o stanie zazimowania pasieki na dzień 1 września, potwierdzone przez przedstawiciela podmiotu utrzymującego stado zachowawcze wiodące, przesyłane są w nieprzekraczalnym terminie do ***31 października*** do IZ PIB w celu kwalifikacji pasiek do udziału w programie ochrony. Po dokonaniu kwalifikacji koordynator IZ PIB wystawia zaświadczenie o realizacji programu ochrony zasobów genetycznych i przekazuje je do właściciela pasieki za pośrednictwem podmiotu utrzymującego stado zachowawcze wiodące.

2. Strefa izolacyjna rejonu hodowli zachowawczej pszczół augustowskich oraz rejon hodowli zachowawczej pszczół kampinoskich:
   a) podmioty utrzymujące stada zachowawcze wiodące przeprowadzają w okresie od ***1 do 30 września***, na wniosek lub za zgodą posiadacza pasieki, przeglądy w celu identyfikacji (potwierdzenia obecności) matek pszczelich pochodzących ze stada zachowawczego wiodącego,
   b) z przeglądów tych sporządzane są protokoły (wg wzoru w załączniku nr 3), które przesyłane są w nieprzekraczalnym terminie do ***31 października*** do IZ PIB w celu kwalifikacji matek do udziału w programie ochrony.
3. Podmioty utrzymujące stada zachowawcze wiodące przeprowadzają w sezonie przeglądy pasiek u podmiotów na terenie rejonów hodowli zachowawczej w celu wyszukiwania materiału hodowlanego w populacjach naturalnych. Opis spostrzeżeń odnotowywanych przez poszczególnych właścicieli pasiek jest przekazywany na koniec sezonu do stada wiodącego, a oryginały są przechowywana przez stado wiodące.
4. Koordynator IZ PIB dokonuje kwalifikacji po otrzymaniu od podmiotu utrzymującego stado wiodące danej linii protokołów dotyczących wszystkich, spełniających warunki współpracy w danym roku, pasiek w rejonach hodowli zachowawczej linii Kampinoska i Augustowska. Po dokonaniu kwalifikacji koordynator IZ PIB wystawia zaświadczenia o realizacji programu ochrony zasobów genetycznych i przesyła je do właściciela pasieki za pośrednictwem stada wiodącego.
5. Rejon hodowli zachowawczej pszczół linii car Dobra.
   a) w rejonie hodowli zachowawczej pszczół linii car Dobra wykonywane są przeglądy zgodnie z warunkami określonymi w programie ochrony, m.in. przez stada zachowawcze współpracujące,
   b) z przeglądów tych sporządzane są informacje według wzoru podanego w załączniku nr 4, które przesyłane są w nieprzekraczalnym terminie *do **31 października*** do IZ PIB.

V. Dokumentacja i sprawozdawczość w stadach zachowawczych wiodących.

1. Realizacja programu przez hodowcę w pasiece podmiotu utrzymującego stado zachowawcze wiodące powinna być dokumentowana:
   a) w ewidencji hodowlanej,
   b) w dokumentacji pasiecznej, w zakresie czynności wykonywanych w rodzinach pszczelich w pasiekach stada zachowawczego,
   c) w inny sposób, w formie pisemnej, w zakresie czynności nieobjętych ww. dokumentacją, np. pobieranie próbek do badań morfologicznych, itp.
2. KCHZ corocznie w terminie ***do 31 marca*** przekazuje do IZ PIB w wersji elektronicznej wykaz matek pszczelich wpisanych w roku poprzednim do księgi hodowlanej dla danej linii pszczół.

3. Podmiot utrzymujący stado zachowawcze wiodące corocznie, w terminie ***do 31 marca***, składa do IZ PIB harmonogram realizacji zadań na dany rok (wzór - załącznik nr 5), zgodnie z zakresem przewidzianym w programie ochrony zasobów genetycznych danej linii pszczół. Koordynator IZ PIB, po zaakceptowaniu harmonogramu, przesyła jeden egzemplarz do KCHZ.
4. Podmiot utrzymujący stado zachowawcze wiodące składa do IZ PIB roczne sprawozdanie z realizacji programu ochrony zasobów genetycznych danej linii pszczół (wzór - załącznik nr 6) w terminie ***do 31 marca*** następnego roku.

   Sprawozdanie powinno zawierać między innymi:

   a) opis wykonania zadań określonych w harmonogramie na dany rok,
   b) analizę wyników oceny stacjonarnej, fenotypowej i morfologicznej,
   c) zestawienia wyników oceny stacjonarnej i oceny genetycznej, sporządzone przez pracownika KCHZ - w formie załącznika do sprawozdania,
   d) informacje o sytuacji pasiek w rejonach hodowli zachowawczej lub poszczególnych ich strefach.

   Wersja elektroniczna oraz dwa egzemplarze sprawozdania z wykonania zadań są przesyłane do IZ PIB. Koordynator IZ PIB, po sprawdzeniu zgodności wykonanych prac z harmonogramem, wystawia zaświadczenie o realizacji przez stado zachowawcze wiodące zadań określonych w programie ochrony zasobów genetycznych i przesyła je do podmiotu utrzymującego stado zachowawcze wiodące wraz z jednym egzemplarzem zaakceptowanego sprawozdania. Zaświadczenie nie jest wystawiane w przypadku nienadesłania przez stado wiodące harmonogramu na kolejny rok realizacji programu.

   Sprawozdanie roczne stanowi podstawę do oceny realizacji programu przez Grupę Roboczą ds. ochrony zasobów genetycznych pszczół.

Załączniki:

1. Wzór wykazu matek pszczelich zgłaszanych do uczestnictwa w programie ochrony zasobów genetycznych pszczół.
2. Wzór oświadczenia posiadacza pasieki w strefie centralnej rejonu hodowli zachowawczej pszczół augustowskich.
3. Wzór protokołu z przeglądu rodzin pszczelich i identyfikacji matek pszczelich.
4. Wzór informacji o pasiekach zlokalizowanych w rejonie hodowli zachowawczej pszczół linii car Dobra.
5. Wzór harmonogramu realizacji przez stado zachowawcze wiodące zadań określonych w programie ochrony zasobów genetycznych pszczół.
6. Wzór sprawozdania z realizacji programu ochrony zasobów genetycznych pszczół.

Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt:

DYREKTOR

Maciek Sobalewski

.....

Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy:

DYREKTOR

dr Krzysztof Duda

.....